

Afyonkarahisar Termal Otellerini Ziyaret Eden Turistlerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışları

Sustainable Consumption Behaviors of Tourists Visiting Afyonkarahisar Thermal Hotels

ÖZET

Günümüzde sürdürülebilir tüketim davranışları, dünyamızda daha bilinçli yaşam için gerekli olan bir kavramdır. Kıt kaynakların daha bilinçli tüketilmesi ve geri dönüşüm konusunda yapılan pek çok çalışmanın sonucunda tüketicilerin sürdürülebilir tüketim konusunda daha duyarlı olduğu gözlemlenmektedir. Ancak insanların farklı zamanlarda farklı davranışlar sergilediği göz önüne alındığında tatil için evinden ayrılan turistlerin nasıl davrandığını belirlemek ve gündelik hayatları arasında fark olup olmadığını belirlemek çalışmanın ana amacıdır. Bu amaç doğrultusunda Afyonkarahisar termal otellerinde konaklayan turistler ile yüz yüze görüşme tekniği ile gündelik hayatı ve turist olarak buldukları dönemdeki sürdürülebilir tüketim davranışları belirlenmeye çalışılmıştır. Otelerde konaklayan turistlerin gündelik hayatlarında sürdürülebilir tüketim davranışları sergiledikleri tespit edilirken, turist olarak geçirdikleri sürede sürdürülebilir tüketim davranışlarını göstermedikleri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Tüketim, Davranış.

ABSTRACT

Today, sustainable consumption behaviors are a concept that is necessary for a more conscious life in our world. As a result of many studies on more conscious consumption of scarce resources and recycling, it is observed that consumers are more sensitive to sustainable consumption. However, considering that people behave differently at different times, the main purpose of the study is to determine how tourists who leave their homes for vacation behave and to determine whether there is a difference between their daily lives. For this purpose, it was tried to determine the daily life and sustainable consumption behaviors of the tourists staying in Afyonkarahisar thermal hotels with the face-to-face interview technique. While it was determined that the tourists staying in the hotels exhibited sustainable consumption behaviors in their daily lives, it was determined that they did not show sustainable consumption behaviors during their time as tourists.

Keywords: Sustainability, Consumption, Behavior

GİRİŞ

Gelecek kuşakların ihtiyaçlarını da dikkate alarak, yaşam döngüsü bakış açısı ile doğal kaynakların, toksit maddelerin, atık salınımlarının ve çevreyi kirletici maddelerin kullanımını en aza indirgerken, temel gereksinimleri karşılayan ve daha iyi bir yaşam kalitesi sunan malların ve hizmetlerin kullanımı” olarak tanımlanan (OECD, 2002) sürdürülebilir tüketim, ilk defa 1992 yılında Dünya Zirvesi’nin Sürdürülebilir Kalkınma Eylem Planında ele alınmıştır. Daha sonra 2003 yılında Sürdürülebilir Tüketim ve Üretim Uluslararası Uzmanlar Toplantısı’nda Sürdürülebilir Tüketim ve Üretim için 10 Yıllık Çerçeve Programı oluşturulmuştur. 2004 Yılında ise Japon Başbakanı G8 zirvesinde 3R olarak adlandırılan azaltma (reduce), yeniden kullanım (reuse) ve geri dönüşüm (recycle)den oluşan sürdürülebilir tüketimin boyutlarından bahsetmiştir (Visvanathan ve Kumar, 2007). Bu politika yaklaşımlarının sonucu olarak hedefler belirlense de toplumu etkilemeye vakıf tüm kesimlerin çabalarına rağmen sürdürülebilir tüketim kültürünün benimsenmesi noktasında yeterli ilerleme kaydedilememiştir (Assadourian, 2010).

Turistlerin yaptıkları turizm faaliyetlerinde kendi günlük hayatlarından farklı davrandıkları ve bunun sonucu olarak da tatilleri boyunca sorumlu ve sürdürülebilir turizm ürünlerini daha az tercih ettikleri bilinmektedir (Budeanu, 2007). Ülkemizde Uzun ve Altaş (2017) tarafından yapılan bir çalışmada da benzer olarak, turistlerin genel yaşamlarında daha sürdürülebilir tüketim alışkanlıklarına sahip olmalarına rağmen tatil tüketim davranışlarında daha az sürdürülebilir davrandıkları tespit edilmiştir.

Çalışmanın amacı, Afyonkarahisar’da bulunan termal otelleri ziyaret eden turistlerin günlük yaşamlarındaki ve tatil sürecindeki tüketim davranışlarının sürdürülebilirliğini ölçerek birbirleri ile karşılaştırmaktır. Genel olarak çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

¹ Arş. Grv. Dr. Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, Afyonkarahisar, Türkiye. ORCID: 0000-0003-2702-0645

Semih Açıkgozlu¹

How to Cite This Article

Açıkgozlu, S. (2023).
“Afyonkarahisar Termal Otellerini Ziyaret Eden Turistlerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışları” International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:116; pp:9022-9026. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sss.72991>

Arrival: 12 September 2023

Published: 25 October 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

- ✓ Turistlerin genel yaşamdaki sürdürülebilir tüketim davranış seviyeleri nasıldır?
- ✓ Turistlerin turistik destinasyondaki sürdürülebilir tüketim davranış seviyeleri nasıldır?
- ✓ Turistlerin genel yaşam ve turistik destinasyondaki sürdürülebilir tüketim davranışları arasında fark var mıdır?

SÜRDÜRÜLEBİLİR TÜKETİM

Stern'e (2000) göre sürdürülebilir tüketim kamusal çevreci davranışları ve özel hayatta kişilerin sergilediği çevreci tüketim davranışlarını içermektedir. Burada belirtilen kavramın genişliği açısından bakıldığında tüketiciler tarafından sürdürülebilirlik, yeni ürün alımının azaltılmasından az enerji harcayan ürün tercihlerine, doğal kaynakların ve enerji kaynaklarının daha az kullanılmasından, ürün paketlerinin ve atıklarının geri dönüştürülmesine kadar pek çok farklı alanda çeşitlenmektedir (Thøgersen ve Ölander, 2002; Welsch ve Kühling, 2009;)

Seyfang'a (2005) göre sürdürülebilir tüketim ise tüketicilerin karar alma sürecinde sosyal kaygıları göz önünde bulundurarak, pazar da çevreye duyarlı tüketiciler tarafından, diğerlerine göre daha verimli biçimde üretilmiş ürünlerin tüketilmesi olarak tanımlanmaktadır. Juvan ve Dolnicar (2016) turistler üzerinde yaptıkları çalışmada sürdürülebilirlik konusunda insanların oldukları değil olmak istedikleri kişiye dair bilgiler verdiklerini belirtmişlerdir.

Sürdürülebilir tüketimin boyutlarına bakıldığında literatürde 2004 Yılında ise Japon Başbakanı G8 zirvesinde 3R olarak adlandırılan azaltma (reduce), yeniden kullanım (reuse) ve geri dönüşüm (recycle)den oluşan sürdürülebilir tüketimin boyutlarından bahsetmiştir (Visvanathan ve Kumar, 2007). Bundan sonra yapılan farklı çalışmalar farklı boyutlar katmıştır. Bu boyutları bir ölçek oluşturmak inceleyen Doğan vd. (2015), sürdürülebilir tüketimin boyutlarını, çevreye duyarlılık, ihtiyaca bağlı alışveriş, kullanım sırasındaki tasarruf davranışı, yeniden kullanılabilirlik olarak dört boyuttan oluştuğunu belirtmişlerdir.

YÖNTEM

Çalışma, 2023 yılının Temmuz ayında Afyonkarahisar Termal Oteller Bölgesinde bulunan otellerde konaklayan 20 yerli turiste basit tesadüfi yöntemle ulaşımla yüz yüze görüşme ile yapılmıştır. Görüşmelerde çalışmaya katılanlara çevre duyarlılığı, ihtiyaç dışı tüketim, tasarruf ve yeniden kullanılabilirlik konusunda günlük hayattaki davranışlarını belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. Termal konaklama birimlerinde buldukları sürede sürdürülebilir tüketim davranışlarını ölçmek için ise ulaşım, gıda, enerji kullanımı hakkında açık uçlu sorular sorulmuş ve davranışları belirlenmeye çalışılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan 20 kişinin 5'i erkek 15'i ise kadındır. Tüm katılımcılar 35-45 yaş aralığındadır. Gelir durumları aylık 50.000 TL'nin üzerindedir. Katılımcılar en az üniversite eğitime sahiptirler. Katılımcıların hepsi beş yıldızlı otellerde konaklamakta ve otele rezervasyon işlemlerini direk otelle iletişim kurarak gerçekleştirmişlerdir. Her katılımcı ile ortalama 25 dakika görüşme sağlanmış olup, toplamda her katılımcıya dokuz açık uçlu sorulmuştur.

Katılımcıların çevreye duyarlılık konusunda görüşleri özetlenerek Tablo 1 de verilmiştir. Buna göre çevreye duyarlılık konusunda katılımcılar genel olarak çevreye duyarlı olduklarını belirtmişlerdir. Çevreye duyarlı olduğunu belirten katılımcılar arasında "Giyim alışverişlerimde satın alırken özellikle ürünün üretildiği maddenin doğal şeylerden olmasına dikkat ederim. Sentetik olan ürünler hem cildime zarar veriyor hem de doğaya zarar verdiğini düşünüyorum" (41, Kadın, Üniversite Mezunu) şeklinde düşüncesini ifade eden katılımcı, sentetik ürünleri kullanmaya yönelik özeni de belirtmiştir. Yine aynı konuda bir başka katılımcı (37, Kadın Yüksek Lisans) "bırakın bu ürünleri satın almayı etrafımda bulunan insanları, ailemi de bu tür ürünleri satın almamaları konusunda sürekli uyarır ve ikaz ederim" şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Çevreye duyarlı olduğunu belirten ancak "kullandığım deterjan ve temizlik ürünlerinde ambalaj üzerinde çevreye zarar vermediğini belirten ürünleri tercih ediyorum ancak bunların içindekileri gerçek manada bilmediğim için tamda emin olamıyorum" (40, Kadın, Üniversite) diyen bir katılımcı çevreye duyarlılığının üretici tarafından belirlendiğinden bahsetmiştir. Bir başka katılımcı ise "ben ne kadar plastik ürün kullanmak istemesem de, üreticiler sattıkları ürünlerde en azından ambalajlarında plastik ürünler kullanmakta, bu da benim düşüncemi etkilemekte" (44, Kadın, Üniversite) diyerek çevre duyarlılığının etkilendiğini belirtmiştir.

Başka bir katılımcı ise "çevreye duyarlıyım, çöp atmıyorum ama arabamdan zehirli gazlar çıkıyor. Kullandığım kâğıdı çift taraflı kullanmaya çalışıyorum ama üretiminde ağaçlar kesiliyor. Ben ne kadar duyarlı olsam da olamıyorum, onun için kararsızım bu konuda" (42, Erkek, Yüksek Lisans) diyerek çevreye duyarlılık konusunda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Çevreye Duyarlılıkları Hakkındaki Görüşler

Grup	N	%
Çevreye Duyarlı	10	50
Çevreye Duyarlı Ancak Ürünlerin Bileşenlerini Bilmiyor	6	30
Kararsız	2	10
Çevreye Duyarlı Değil	2	10
Toplam	20	100

Tablo 2’de katılımcıların ihtiyaç dışı ürün satın alımları konusundaki görüşleri özetlenmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların İhtiyaç Dışı Ürün Satın Alımları Hakkındaki Görüşleri

Grup	N	%
İhtiyaç Dışı Ürün Satın Alırım	12	60
İhtiyaç Dışı Ürün Satın Almam	4	20
Bazı Ürün Gruplarında İhtiyaç Dışı Ürün Satın Almam	4	20
Toplam	20	100

İhtiyaç dışı ürün satın alma konusunda katılımcıların %80’i ihtiyaç dışı ürün satın aldıklarını belirtmişlerdir. “Markete girdiğimde ya da herhangi bir alışveriş merkezinde gezerken beğendiğim veya canımın istediği bir şey olursa, ihtiyacım olup olmadığına bakmadan satın alırım” (44, Kadın, Üniversite) diyen katılımcı ihtiyaç dışı ürün satın alma konusunda hassas olmadığını belirtmiştir. İhtiyacı dışında ürün satın alan başka bir katılımcı ise düşüncelerini “artık o kadar çok reklama maruz kalıyoruz ki, neyin ihtiyaç olduğu konusunda sorgulama yapmıyoruz. Buna bende dahilim. Alışveriş esnasında ister gerçek dünyada ister sanal alışveriş sitelerinde, karşımıza gelen her şey ihtiyacımız gibi algılanıyor ya da ben öyle algılıyorum. Bundan dolayı düşünmeden aldığım ve hatta alıp kullanmadığım pek çok ürün var” (42, Kadın, Yüksek Lisans) şeklinde ifade etmiştir.

“ Bu konu aslında ürüne göre değişir. Yeni bir model cep telefonu çıktığında gidip satın almam ama markette gezerken gofret görünce satın alabilirim. Ya da bir gömleği beğenirsem satın alabilirim” diyen (39, Erkek, Üniversite) katılımcı ürün grubuna göre ihtiyaç dışı satın alma kararının farklılaşabildiğinden bahsetmiştir.

İhtiyaçları dışında satın alma yapmayan bir katılımcı düşüncelerini “ ben günlük market alışveriş yapmadan önce listemi yapıyorum. O listenin dışına çıkmıyorum. Son dönemlerdeki fiyatı pahalı olmadan alayım düşüncem de yok. İhtiyaç duyduğum zaman evde bittiği zaman alıyorum. Telefonum beş senelik bir model. Bu işimi görüyor diye yeni bir telefonda almadım. Ne lüzumu var yani” (44, Kadın, Üniversite) diyerek ifade etmiştir.

Tablo 3’te katılımcıların ürünleri kullanırken yapılan enerji tasarrufları ile ilgili görüşleri özetlenmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların Ürünleri Kullanırken Yapılan Enerji Tasarrufları İle İlgili Görüşleri

Grup	N	%
Enerji Tasarrufuna Dikkat Ederim	20	100
Enerji Tasarrufuna Dikkat Etmem	0	0
Toplam	20	100

Tablo 3’te de belirtildiği gibi tüm katılımcılar enerji tasarrufuna dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılardan biri “Mutfakta kullandığım herhangi bir alet tezgâhta duruyor olsa bile işi bitince fişini çekerim. Televizyon, bilgisayar gibi ürünleri uyku modunda bırakmam düğmesinden kapatırım. Hem maddi olarak bana fayda sağlar, hem de enerji kıtlığında fayda sağlamış olurum böylece” diyerek (41, Kadın, Üniversite) düşüncelerini ifade etmiştir. Bir başka katılımcı, “alacağım ürünlerde enerji sınıfına dikkat ederim. Tüketim miktarlarını incelerim. Evde tasarruf sağlayan ampuller kullanırım” (44, Kadın, Yüksek Lisans) diyerek tasarruf ettiğini belirtmiştir. Bir diğer katılımcı ise “sadece elektrikli ürünlerde tasarruf değil, kış ayına girerken evde tüm camların kontrolünü yaptırım. Makul bir sıcaklıkta evi tutar, gerekirse kalın giyinirim. Sonuçta bizim olmayan bir şeyi yakıyoruz. Tasarruflu olmalıyız” (38, Kadın, Üniversite) diyerek tasarrufun sadece ürünlerin tükettikleri enerjiden değil, ısınma gibi konularda da yaptığından bahsetmiştir.

Tablo 4: Katılımcıların Ürünlerin Yeniden Kullanılabilirlikleri İle İlgili Görüşleri

Grup	N	%
Yeniden Kullanılabilirliğe Dikkat Ederim.	20	100
Yeniden Kullanılabilirliğe Dikkat Etmem	0	0
Toplam	20	100

Tablo 4’te katılımcıların yeniden kullanılabilirliğe önem verdikleri özetlenmiştir. Yeniden kullanılabilirlik ile ilgili katılımcılardan biri düşüncelerini “cam ürün kavanozlarını tekrar değerlendirir, kapaklarını değiştir kullanırım. Bahçem için eskiden olduğu gibi teneke saksılar yapmak istedim. Ama başarılı olamadım” diyerek (43, Erkek, Yüksek Lisans) belirtmiştir. Bir başka katılımcı ise “ Eskiden babam takvim yapraklarını keserek bloknot olarak kullanırdı. Bende kağıtların iki yüzünü kullanmadan atmıyorum. Yoğurt kaplarını kendim kullanmasam bile

kullanan kişilere ulaştırıyorum” diyerek (36, Kadın, Yüksek Lisans) sürdürülebilirliğin sağlanması için yeniden kullanılabilirlik hakkındaki olumlu düşüncelerini belirtmiştir.

Katılımcıların tatilleri boyunca sürdürülebilir tüketim davranışlarına yönelik sorulara açık uçlu sorulara belirttikleri görüşlerin özeti Tablo 5’te özetlenmiştir.

Tablo 5: Katılımcıların Tatilde Sürdürülebilir Tüketim Davranışları ile İlgili Görüşleri

Grup	Görüşler	N	%
Ulaşım	Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarına Uyumlu Davrandım	4	20
	Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarına Uyumlu Davranmadım	16	80
	Toplam	20	100
Gıda	Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarına Uyumlu Davrandım	8	40
	Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarına Uyumlu Davranmadım	12	60
	Toplam	20	100
Enerji Kullanımı	Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarına Uyumlu Davrandım	12	60
	Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarına Uyumlu Davranmadım	8	40
	Toplam	20	100

Ulaşım konusunda katılımcıların görüşlerini alabilmek için, konaklama yerine yaşadıkları yerden nasıl geldiklerini, bölge içindeki gezi planında hangi ulaşım araçlarını kullandıklarını, yürüyüş yapıp yapmadıkları gibi sorular sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplar açısından değerlendirildiğinde katılımcıların %80’nin sürdürülebilir tüketim davranışlarına uygun hareket etmedikleri tespit edilmiştir. Katılımcılardan biri, “yaşadığım yerden buraya otobüs ile 6 saatte geliniyor. Bizde mola vererek beş saatte arabamızla geldik eşimle. Süre olarak yakın zaman da gelmiş olsak da daha konforlu bir şekilde geldik” (38, Kadın, Üniversite) diyerek sürdürülebilir tüketim davranışlarına uygun hareket etmediğini ifade etmiştir. Diğer bir katılımcı, “İstanbul’da havaalanına yakın bir yerde oturduğumdan uçak ile geldim. Kütahya’dan buraya da otelin servisini kullandım. Otel içinde bir organizasyon vardı, Frig vadisine gittik minibüslerle” (41, Kadın, Üniversite) diyerek sürdürülebilir tüketim davranışlarına uygun hareket ettiğini belirtmiştir.

Gıda konusunda katılımcıların görüşlerini alabilmek için konaklama süresince yeme alışkanlıkları ile ilgili sorular sorulmuştur. Açık büfe imkanlardan yararlanma, paketli ürünlerin kullanımı, konaklama boyunca zincir fastfood restoranların kullanımı, yerel gıda ürünlerinin satın alınması ile ilgili sorulara katılımcıların verdikleri cevaplar karşılığında, katılımcıların %40’ının sürdürülebilir tüketim davranışlarına uygun hareket ettiği, katılımcıların %60’ının ise sürdürülebilir tüketim davranışlarına uygun davranmadığı tespit edilmiştir. Katılımcılardan biri, “öyle zengin bir mutfığa sahip olan bir otele geldik ki, ister istemez her şeyden tatmak istiyorum. Bundan dolayı da bazen yiyemeyeceğim ürünleri de tabağıma alıyorum ve yemek sonunda tabağımda yemek kalıyor. Allah affetsin ama önce gözümüz doymuyor ne yapalım” (44, Erkek, Yüksek Lisans), diyerek sürdürülebilir tüketim davranışına uygun hareket etmediğini ifade etmiştir. Bir diğer katılımcı, “yarın otelden çıkış yapacağız, ama sabahın buranın yerel ürünlerini almak için çarşıya inip, kaymak lokum sucuk gibi ürünler alacağız. Yolda da giderken kışık patates ihtiyaçlarımızı toptan bir şekilde alacağız.” (44, Kadın, Üniversite) diyerek sürdürülebilir tüketim davranışlarına uygun davrandığını ifade etmiştir.

Konaklama süresince katılımcıların enerji kullanımı hakkındaki sürdürülebilir tüketim davranışlarını belirleyebilmek için, otelin çamaşırhanesi veya ütü hizmetinden yararlanma, havluların ve nevresimlerin her gün değiştirilme isteği, odada çay kahve makinesi kullanımı, odadan ayrılırken elektrik ile çalışan aletlerin kapatılması (klima, aydınlatma, tv.) hakkında sorular sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplar neticesinde katılımcıların %60’ının sürdürülebilir tüketim davranışlarına uyumlu davrandığı belirlenmiştir. Sorulara sürdürülebilir tüketim davranışlarına uygun hareket eden bir katılımcı “ zaten üç gün geliyoruz, o kadar çamaşırın değiştirilip yıkanması yazık günah” (41, Kadın, Üniversite Mezunu) şeklinde cevap verirken bir diğer katılımcı “ oda geldiğimizde soğuk olmasın diye diğer kartı oda da bırakarak, klima çalışır halde odadan çıkıyoruz” şeklinde cevap vererek, sürdürülebilir tüketim davranışlarına uygun hareket etmediğini belirtmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Sürdürülebilir tüketim ile ilgili çalışmalar pek çok farklı alanda yapılmıştır. Bunlardan biri de turizmdir. Turistin kendi yaşadığı çevreden başka bir alanda kısa bir süreliğine bulunmasından dolayı günlük yaşamda yaptığı tüketim davranışlarından farklı davranıp davranmadığını belirlemek için yapılan bu çalışmada Afyonkarahisar’da bulunan beş yıldızlı termal tesisleri ziyaret eden turistlerin görüşleri alınmıştır. Tesislerde konaklayan turistlerin günlük hayatlarında sürdürülebilir tüketim davranışlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Tüm katılımcılar enerji tasarrufu ve yeniden kullanılabilirlik alanlarında günlük hayatlarında sürdürülebilir tüketim davranışlarına sahip olduklarına

belirtirken, çevreye duyarlılık ve ihtiyaca dayalı satın alma konularında tüm katılımcılar olmasa da kısmen katılımcıların çoğu, sürdürülebilir tüketime önem verdiklerini ifade etmişlerdir.

Diğer yandan turistler genel yaşamlarında sürdürülebilir tüketim davranışlarına sahipken, tatilde buldukları sürede ve konaklama merkezinde daha az sürdürülebilir tüketim davranışları sergilediklerini belirtmişlerdir.

Uzun ve Altaş (2017)'de Kapadokya bölgesinde yaptıkları çalışmada da benzer bir sonuç elde etmişlerdir. Araştırmaya katılan turistler günlük hayatlarında sürdürülebilir tüketim davranışlarına sahipken, tatil zamanlarında buna pek özen göstermediklerini belirtmişlerdir.

Budeanu (2007), çalışmasında turistleri turistik alanlarda günlük hayatlarından daha sorumlu hale getirilebilmesinin yavaş ve zor gerçekleştiğini belirtmiştir.

Sonuç olarak turistlerin genel davranışları birbirlerine benzer olduğu ortaya çıkmakla birlikte, kişisel olarak sürdürülebilir tüketimin artırılabilmesi için tüketicilerin daha bilinçli hareket etmelerini sağlanmaları gerekmektedir. Bu bilinçlenmenin sağlanabilmesi içinde turizm destinasyonundaki bulunan işletmelerin daha fazla hatırlatıcı içeriği hazırlayıp tüketicilere daha göz önünde olacak şekilde hatırlatması faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

Assadourian, E. (2010). Transforming Cultures: From Consumerism to Sustainability. *Journal of Macromarketing*, 30(2), 186-191.

Budeanu, A. (2007). "Sustainable tourist behaviour – a discussion of opportunities for change". *International Journal of Consumer Studies*, 31 499–508

Seyfang, G. (2005). "Shopping for Sustainability: Can Sustainable Consumption Promote Ecological Citizenship?", *Environmental Politics*, Vol.14, No.2

Juvan, E. ve Dolnicar, S. (2016). Measuring Environmentally Sustainable Tourist Behaviour. *Annals of Tourism Research* 59, 30–44.

Uzun V. F. ve Altaş A., (2017). "Kapadokya Bölgesi'ni Ziyaret Eden Turistlerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışları" *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 9 (4), 1-10

Visvanathan, C. & Kumar, S. (2007). 3R initiatives in Asia, *International Conference on Cleaner Technologies and Environmental Management (ICCTEM)*, Pondicherry, Hindistan